

Lietuvių kalbos ir literatūros olimpiada Lietuvos ir užsienio lietuviškų mokyklų mokiniams

11-12 klasės

Respublikinis turas

2019 m.

ATSAKYMAI

I UŽDUOTIS

1. Apie Salomėjos Nėries poezijos rinkinį *Pėdos smėly*, 1931.
2. Apie Vinco Krėvės *Dainavos šalies senų žmonių padavimus*, 1912-1913.
3. Apie Gabrielės Petkevičaitės-Bitės *Karo metų dienoraštį*, 1925.

II UŽDUOTIS

Gyvenamosios vietos vardas	Baltų genties teritorija (reikia įrašyti)	Miestas, miestelis (reikia įrašyti)
Joniškis	žiemgaliai	Pasvalys
Kelmė	žemaičiai	Raseiniai
Leipalingis	jotvingiai	Lazdijai
Palanga	kuršiai	Skudodas
Rokiškis	sėliai	Kupiškis

III UŽDUOTIS

1. Baroko epochoje buvo išplitęs ištraukoje minimas mirties – giltinės su dalgiu – vaizdinys.
2. Peilis-briedkriaunis-stungis.
3. K. Donelaitis aprašė Prūsijos lietuvių valstiečių liuteronų gyvenimą.

IV UŽDUOTIS

1. Prūsų. Latvių.
2. Liep-. Vakarų.
3. Prūsų. Atsakymai gali būti įvairūs: kuršiai, žiemgaliai ar sėliai.
4. Pagal jos padėtį teritoriją, kuriose gyvena šios tautos, atžvilgiu. Adomas Bremenietis, XI a.
- 5.

Prūsų kalbos žodžiai	
<u>K</u> ettwirts	latviškai: ce,turt(ai)s
<u>Š</u> unis	lietuviškai: šūnis
s <u>A</u> Nsy	latviškai: zūoss
nakt <u>I</u> N	lietuviškai: nāktį

V UŽDUOTIS

1. K. Sirvydas yra Baroko epochos autorius. Atsakymai apie epochos svarbiausius bruožus gali būti įvairūs. Tai XVII a. suklestėjusi epocha, kurios idėjas, meninį stilių stipriai veikė individuali religinė refleksija, mistinės filosofijos tendencijos, religinio, pamaldaus žmogaus idealai. Lietuvoje Baroko epochoje labiausiai plėtojosi katalikiškoji kultūra, ypač vaizduojamasis religinis menas ir sakralinė architektūra, liudijusi kontrreformacijos ir katalikiškosios kultūros pergalę. Baroko menui būdinga religinės minties ir vaizduojamojo meno jungtis, emblematiškumas, meno ir literatūros kūrinių stilius pasižymi puošnumu, manieringumu, alegoriškumu.
2. K. Sirvydas yra pirmųjų spausdintų lietuvių kalbos žodynų autorius. Jis parengė du trijų kalbų (lenkų, lotynų ir lietuvių) žodynus. Pirmasis (jo tikslus pavadinimas nežinomas, nes antraštinis puslapis neišliko) buvo publikuotas apie 1620 m. Antrasis (kartais ne visiškai tiksliai vadinamas antruoju 1620 m. žodyno leidimu), *Dictionarium trium linguarum* žodynas, pirmą kartą publikuotas 1631 m., susilaukė keleto leidimų.
3. K. Sirvydas buvo jėzuitas, jėzuitų ordino (savo vienuoliją jėzuitai dar vadino Jėzaus draugija) narys, įstojęs į jėzuitų naujokyną 1598 m. Jėzuitai buvo įtakingiausia ir aktyviausia XVI antrosios pusės – XVII a. Europos, taip pat ir Lietuvos, katalikų religinė ir kultūrinė jėga. Lietuvoje jėzuitai pradėjo savo veiklą 1569 m., išplėtojo vidurinių mokyklų (kolegijų) tinklą bei buvo Vilniaus universiteto (Jėzaus draugijos akademijos) įkūrimo 1579 m. iniciatoriai. XVII–XVIII a. jie rūpinosi lietuvių kalbos plėtra ir katalikiškųjų knygų leidyba šalyje.
4. Atsakymai gali būti įvairūs. Tai visos XVI a. lietuviškos knygos, išleistos Prūsijoje (M. Mažvydo, B. Vilento, J. Bretkūno knygos) ir Lietuvoje (M. Daukšos darbai, M. Petkevičiaus, J. Morkūno ir kt. knygos).
5. Katekizmas, giesmė (giesmynas), malda (maldynas), suma (evangeliniai pasakojimai).

VI UŽDUOTIS

Sakiniai ar teksto atkarpos, kur vartojama naujažodžių	Naujažodis	Naujažodžio reikšmė
„Žinoma, jei jie būtų susėdę rašyti naują Lietuvos laisvės manifestą, gal juos būtų užmėtę graužtukais ar akmenimis. Bet ne visada taip būna. Nebūtina kapituluoti. Ne visi – kapituliavičiai“, – pabrėžė jis.	kapituliavičius	kas kapituliuoja (pasiduoda pripažinęs, kad pralaimėjo)
Kostiumo dizaino studentės įsitikinusi, kad norint persiūti drabužius visiškai nebūtina turėti specialų išsilavinimą. Juokdamosi pripažįsta, kad kartais su tuo visai nesusiję žmonės iš gatvės perspjauna profesionalus, nes nesijaučia suvaržyti jokių standartų ir drąsiau eksperimentuoja.	perspjauti	pralenkti, pranokti
Kad baigėsi žiema, sužinai, kai katinas po kokių 4-5 mėnesių nustoja gulėti prie radiatoriaus ir persikrausto gulėti „ant saulės“, nors radiatorius dar šiltas. Dabar ten gulės iki naujo šildymo sezono, net kai bus karšta ir ne „ant saulės“. Katinometras rodo tik du metų laikus.	katinometras	katinas (kaip prietaisais) metų laikų kaitai matuoti
(...) dažnai pedagogai orientuojasi į pačią problemą – žinutinimo poveikį formaliai kalbai, o ne į pozityvų problemos sprendimą – kaip ugdyti mokinių formalios ir neformalios kalbos gebėjimus, kaip mobilųjį telefoną galima panaudoti šiems gebėjimams stiprinti.	žinutinitimas	trumpųjų žinučių rašymas mobiliuoju telefonu (naudojant specifinį jų stilių)
Tačiau įsisukę į verslą jau trečia savaitė sėdime vaflinėje ir namie nėra kada galvoti apie vaflius.	vaflinė	vaflių užkandinė

– Ar turėjote pavyzdį, pagal kurį kūrėte savo vaflinę? – Galiu sakyti, tai mūsų visiškai savitas produktas. Mums tai primasis maitinimo objektas. [...] Dabar mūsų restoranas jau veikia.		
Kita (ne)galimybė – nieko nekeisti. Tada savaime kai kurios aukštosios mokyklos nebegaus krepšelių ir neberengs mokytojų, juos perims kiti universitetai. Tik nereikia imtis dirbtinės reanimacijos. Geriau bendradarbiauti, jungtis ir tinklintis.	tinklintis	jungtis į tinklus
Paskutiniai du knygos skyriai, kuriuose lyrinė subjektė sugrįžta į savo vaikystės ir paauglystės laiką, į provincijos miestelio erdvę, struktūriškai paprastesni, vientisesni, tarsi neturi jokių papildomų poezijos atpažinimo ženklų, išskyrus koncentruotą, kryptingą, socialiai aštrų pasakojimo turinį.	subjektė	išgyvenimų patirianti literatūros (dažniausiai poezijos) kūrinio veikėja
Žiūrėkite, kiek daug žmogus gali išmokti: būk lankstus, o ne stabarus, būk su pustoniais, nebūk juoda – balta. Kaip padeda tai gyvenime, kaip padeda tai šalia esantiems.	stabarus	nelankstus (kaip stabarus)
Stambieji užsiima knygų leidyba ir pardavyba, o ne rašyba.	rašyba	rašymas – grožinė kūryba

1. Atsakymai gali būti įvairūs: perspėjauti, rašyba, vaflinė.
2. Žinutinis: žinutin-ti (žinutin-a, žinutin-o) ir -imas.
3. Kapituliavičius.

VII UŽDUOTIS

1. *Nusikaltimas ir bausmė*. Atsakymai gali būti įvairūs. Dostojevskis šiame romane analizuoja žmogaus gebėjimą įveikti nuopuolį ir prisikelti. Dostojevskio humanizmas yra religinio pobūdžio, jis remiasi tikėjimu žmogumi, kaip Dievo sutvėrimu. Romano pagrindinė siužetinė linija yra Evangelijos sūnaus paklydėlio epizodo transformacija. Dostojevskio įsitikinimu, puolusį žmogų, Raskolnikovą, peržengusį gėrio ir blogio ribą, prikelti gali tik jis pats, tik jo paties sąžinė, jos kančios.
2. Antanas Maceina. *Didysis inkvizitorius*.
3. Algis Kalėda, Vytautas Kubilius.

VIII UŽDUOTIS

1. Postmodernizmas (Marcelijus Martinaitis, „Eksperimentas“, iš ciklo *Kukučio baladės*). Atsakymai gali būti įvairūs. Postmodernistinis lyrinis herojus gyvena dekonstruotame pasaulyje, jo pasaulėvaizdyje siejamas mitas ir groteskas, tikrovė ir fikcija.
2. Romantizmas (Maironis, „Išvažiuojant“). Komentarai gali būti įvairūs: romantinį lyrinį herojų jaudina, graudina laimingos praeities prisiminimai, tai ikoninis romantinės poezijos lyrinio herojaus tipas, gyvenantis gėrio ir blogio, laimės ir praradimo opozicijų pasaulyje.
3. Avangardizmas (K. Binkis, „Išsirikiavo senatvė už rašomojo stalo“). Atsakymai gali būti įvairūs: lyrinis herojus yra provokatorius, maištininkas, neigiantis tradiciją ir normas.

IX UŽDUOTIS

1. Veikiamosios rūšies būtojo kartinio laiko įvardžiutinis dalyvis. Daiktavardžio.
2. Tikėjimas, alsavimas.
3. ilgieji skiemenys: *dil-*, *lan-*, *-mai*, *-tau*.

4. *Visas* – apibendrinamasis įvardis, *kai kuris* – nežymimasis įvardis, *vienas* – atskiriamasis įvardis. Jie gali nurodyti daiktus ar ypatybes jų neapibrėždami.
5. Įvardžiutinė būdvardžio forma: didysis, didžioji, aukštesniojo laipsnio būdvardžio forma: didesnis, didesnė, aukščiausioji laipsnio būdvardžio forma: didžiausias, didžiausia.

X UŽDUOTIS

1. Daiktavardžių: *šalyje, žinia*, būdvardžių: *ilgam, piktuoju*.
2. *Atmintinai* – iš reikiamybės dalyvio, *patenkinamai* – iš esamojo laiko neveikiamosios rūšies dalyvio.
3. Atsakymai gali būti įvairūs. Panašūs: sudaryti iš žodžių junginio; abiejųrieveiksmių antrasis dėmuo yra sutrumpėjęs. Skiriasi: vieną sudaro prielinksninis junginys, o kitą – neprielinksnis; pirmieji pamatiniairieveiksmių žodžių yra skirtingų kalbos dalių.
4. *Kaip* (kas), *taip* (tas, ta).
5. Būdiniu. Skiriasi pabrėžiamąja vartoseną tik su tos pačios šaknies veiksmažodžiais.

XI UŽDUOTIS

Kūrinio pavadinimas	Žanras	Epocha arba kryptis
1. Probočių šešėliai	Drama (filosofinė drama)	Neoromantizmas
2. Trakų pilis	Eilėraštis	Romantizmas
3. Radviliada	Herojinė poema	Renesansas
4. Petras Kurmelis	Apysaka	Realizmas
5. Metamorfozės	Epinė poema	Antika (romėnų literatūra)
6. Vilks provininks	Pasakėčia	Apšvieta
7. Žemaičių vyskupystė	Bažnyčios istorija	Apšvieta (vėlyvoji)/ Pozityvizmas
8. Kelionė į Jeruzalę	Kelionių dienoraštis (atsiminimai)	Renesansas / Barokas
9. Žali	Romanas	Postmodernizmas
10. Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių	Kultūros istorija	Apšvieta (vėlyvoji)/ Preromantizmas

XII UŽDUOTIS

1. „Nesmagu, kad liekat vienas“.
2. *Keleivio novelės* išleistos 1985 m. Vaizduojamas vėlyvojo sovietmečio laikotarpis.
3. Bronius Radzevičius. Aputis po jo mirties pabaigė rengti pilną romano *Priešaušrio vieškeliai* leidimą, taip pat novelių rinkinį *Link debesijos*. Apučio ir Radzevičiaus kūryboje galima pastebėti keletą vienijančių motyvų, bet vienas ryškiausių – kelio, kelionės, keleivio motyvas.

XIII UŽDUOTIS

1. Jų visų pamatinis žodis (ar vienas iš pamatinių žodžių) yra asmenvardis. Taip. Nes jo abu pamatiniai žodžiai yra bendriniai žodžiai.
2. Atsakymai gali būti įvairūs: *Būtrimiškis: Būtrimas, Daūgirdo kálnas: Daūgirdas, Gėdvilienės kapūkai: Gėdvilienė, Giřdvainio miřkas: Giřdvainis*.

3. *Bajōrlaukė: Bajōras*. Taip. Šio vietovardžio pamatinis žodis yra krikščioniškos kilmės vardas *Antānas*, o asmenvardžio *Bajōras* pamatas yra lietuvių leksikos žodis *bajōras*.
4. *Būtrimiškis: Būtrimas, Daukšinė: Daukšà*.

XIV UŽDUOTIS

Slapyvardis	Vardas ir pavardė	Kiti to paties žmogaus slapyvardžiai
Dusėtiškis	Kazimieras Būga	K. B-a, Masionis Kaz., Sėlis K.
Jonas Bs.	Jonas Basanavičius	Birštonas, D-ras J.B., iš Oškabalių
Kirvelis Nusmuko	Jonas Jablonskis	Jonas Obuol., Obelaitis K., Rygiškių Jonas
Laukys Jokūbas	Simonas Daukantas	Daugkientys K., Dewinakis J., Szauklus Motiejus
Nemunėlis Vytė	Bernardas Brazdžionis	B. ir B., Jonas Brazaitis, V.NM.
Paežerių Vincas	Vincas Kudirka	Kapsas V., Q.D.ir K., Varpas

XV UŽDUOTIS

1. Michailas Bulgakovas, „Šuns širdis“.
2. Antonas Čechovas, „Žmogus futliare“.
3. Vincas Mykolaitis-Putinas, *Altorių šešėly*.

XVI UŽDUOTIS

1. *Jei aklas aklą ves, tai abudu į duobę įkris* (šalutinis sąlygos sakiny), *Tegul niekas to nematė, aš vis vien negaliu jam meluoti* (šalutinis nuolaidos sakiny).
2. *Ledas slidus, o žmogaus gyvenimas – dar slidesnis*. Jungtukas *o*. Atsakymai gali būti įvairūs: *bet, tačiau, tik, vis dėlto, vis tiek, užtat*.
3. Sakinys: Jei aklas aklą ves, tai abudu į duobę įkris. Papildinys, tarinys, pažyminy.
4. Tariniai: *grójo, daināvo, pranešinėjo*. Tarinyje *dainavo*.